

מצומת רפיח לתעלת סואץ

מאת שרגא גפני

א'

293, המגן על המעבר שבשדה זה, ויסתער משם על

מוצב 5 המצרי.

הכוח השני, "כוח ירמיהו", ועמו יחידת טנקים מחטיבת השריון "נפתלי", יתקדם אחריו — עד למרחק של כשני ק"מ מן המוצב 5, מקום שם יפנה צפונה מערבה, יחצה את הכביש ניצנה—רפיח ויתפצל לשני כוחות-משנה, אשר יתקפו בעת ובעונה אחת את המוצבים 8 ו-10 ואת מוצב צומת-רפיח, המוצב 12, ויכבשום.

יחידות הארטילריה והמרגמות-הכבדות, נועדו "להכשיר את הקרקע" להתקפות חטיבת הרגלים וחטיבת השריון; יחידות ההנדסה נועדו לפריצת שדות המוקשים; הרעשה כבדה מן האויר עתידה היתה גם היא לרכך את מערך-רפיח קודם שתונחת התקפה עליו. כן נועדו יחידות הארטילריה ללוות באש-הסיוע שלהן את הכוחות המתקדמים, במרוצת ההתקפה.

חטיבת השריון "נפתלי" תתפצל לשלושה צו"ח קרב משוריינים (צק"מים) — צק"ם "אברהם", צק"ם "יצחק" וצק"ם "יעקב". הצק"מים יעברו דרך מוצב בירפיח, לאחר שייכבשו על-ידי הרגלים, וימשיכו בהתקדמות כלפי תעלת-סואץ.

מעבר הצק"מים במערך רפיח היה מותנה, כמובן, בהתפתחות ההתקפות של הכוחות-הרגליים על המוצבים המצריים. מפקד חטיבת השריון, נפתלי, צפה מראש את האפשרות, כי התקפות אלה עתידות להימשך עד לאור הבוקר, וכי במקרה כזה תידרש התערבותו של השריון. על כן הקצה בתכנונו את הצק"ם אשר נועד להתקדם בציר "ילק", הוא צק"ם "יצחק", לסיוע בכיבוש המוצבים 34—36, את הצק"ם אשר נועד להתקדם בציר "חיפושית" — צק"ם "יעקב" — לסיוע בכיבוש המוצבים 27 ו-29. צק"ם "אברהם" נועד לשמש עתודה חטיבתית בשלב כיבוש רפיח; ולאחר שלב זה — כחוד בהתקדמות אל-ערש.

* * *

בד בבד עם תכנון ההתקפה על רפיח נתנו המתכננים דעתם גם להתקפות על היעדים אשר בדרך מרפיח אל תעלת-סואץ: המערך-המבוצר של שיח-

מול חטיבת-הרגלים המוגברת בשריון, שהיתה לו לאויב בגזרת רפיח, נערכו להתקפה בפרוס מלחמת-סיני חטיבת-הרגלים המוגברת הישראלית "אפרים" וחטיבת-השריון המוגברת "נפתלי", ועמן יחידות-ארטילריה ויחידת חיל-הנדסה.

יחסי-כוחות אלה לא העידו על עדיפות כמותית מכריעה בצד הישראלי — אותה עדיפות הנחשבת כדרושה לפיצוח מערך מעין מערך-רפיח; ועובדה זו לא הקלה על מלאכתם של מתכנני ההתקפה. באותו שבוע אחרון של אוקטובר, עקב ידיעות שוטפות על היערכות האויב ברצועת עזה, בחצי-האי סיני ובמצרים, הוחלפו תכניות ההתקפה וחלוקת-הכוחות. שינויים אלה הגבירו את המתח הנפשי בו שרריו היו המפקדים, שכן הזמן הקצר שעמד לרשותם לא אפשר להם להתכונן כיאות למשימותיהם המשתנות, ולהכין את יחידותיהם לביצוען.

משוכמה תכנית ההתקפה המשולבת של חטיבת-הרגלים "אפרים" וחטיבת-השריון "נפתלי" על מערך-רפיח נאמר בה בין השאר (ראה מפה בעמ' 11): "כוח אלישע" מחטיבת-הרגלים יתקוף ויכבוש את השטח החיוני ביותר שבגזרה המבוצרת שבין מחנות רפיח והגבול הישראלי — את המוצב 29, ואת המוצב 27 שמעבר לו מערבה.

בעת ובעונה אחת עמו, יתקוף "כוח אליהו", מאותה חטיבה, את המוצבים 25 (לרבות 25 א') ו-22, ויכבשם.

כוח של רגלים ממונעים ושלושה טנקים ("כוח חבקוק") של חטיבת-השריון, יכבוש את המשלטים 34 ו-36.

זרוע שניה של ההתקפה הישראלית תתקדם אותו זמן עצמו מדרום לכל הכוחות הללו, לעבר צומת-רפיח — ובה שני כוחות:

האחד, "כוח זכריה" (שהיה רק מסופח לחטיבת "אפרים"), יבקיע בעזרת יחידות-הנדסה את שדות-המוקשים שלאורך הגבול הישראלי, בין מוצבי הגבול המצריים 2 ו-6, יכבוש אותם, ימשיך בהתקפתו לעבר שדה-המוקשים הבא, יכבוש את המוצב הקטן

זוויד; המערך-המבוצר של אל-ג'ראדי (שניהם בקטע הכביש שבין רפיח ואל-עריש); מערך-המגן של אל-עריש עצמה, לרבות שדה-התעופה ומחנות-הצבא שלה; וכן יעדים שבין אל-עריש ורומני, ובין רומני וקנטרה, אשר על גדות תעלת-סואץ.

על כוחות האויב שבציר-התקדמות זה ידועים היו דברים אלה: כוחות חטיבת-רגלים, שמפקדתה באל-עריש, מחזיקים בקטע שבין שיח-זוויד ואל-עריש; ואילו בקרבת קנטרה מרוכזים כוחות מצריים גדולים יותר, לרבות חטיבת-שריון, אשר יחידות-משנה שלה נמצאות גם באל-עריש עצמה. כוחות מצריים נוספים נמצאים בביר-לחפן, שבין אל-עריש לאבו-עויגילה, ובאבו-עויגילה עצמה; אכן, הללו יהיו נתונים — בעת שתערך התקפת כוחותינו בציר-הצפון — ללחצם של כוחותינו התוקפים בציר-המרכז.

המסע של חטיבת-השריון מרפיח עד אל-עריש תוכנן כהמשך ישיר של ההתקפה על מערך-רפיח. בראוי לשריונאים, ביקשו המתכננים לבצע את התנועה מרפיח לאל-עריש ביום אחד — כלומר, לחבקק את מערך-רפיח באש מורת האחרונה של ליל 1 בנובמבר, לדחור מערבה בכביש החוף, ולכבוש את מערך שיח-זוויד, את מערך אל-ג'ראדי ואת אל-עריש עוד בשעות האור של יום 1 בנובמבר.

מלוח-הזמנים של ההתקפה הפותחת, ההתקפה על מערך-רפיח, נציין:

- יום ה"ע" — 31.10.56;
- תחילת ההרעשה — 0230;
- העתקת האש הארטילרית — 0305;
- חצית קו-ההתחלה של כוחות הרגלים (חלק של חטיבת "אפריס") שבציר הצפוני של ההתקפה — 0305.

הנתונים המטאורולוגיים ליום 31.10.56 היו: אור ראשון לרגלים — 0445; אור ראשון לשריון — 0515.

ב'

להלן — מהלך הדברים, מנקודת מבטו של מפקד צק"ם "אברהם":

לרוב אנשי הצק"ם ניתן לעצום עיניהם ולישון שעות אחדות כליל ד'. בשעה 24.00 נעו מחנייתם ונערכו בכלי-רכבם באחת החורשות. לפי הסדר אשר נקבע בפקודת-המבצע הצק"מית: — הגייפים של

יחידת-הסיור; וחלמו של מפקד-הכוח, אברהם — ובו חבורת-פיקוד מצומצמת של הצק"ם; וחלם-הפיקוד של יחידת התותחנים-המתנייעים; יחידת משחי-תיטנקים (פתות מחלקה אחת, אשר צורפה "לכוח חבקוק", והיתה ממתינה עמו אותה שעה בקו ההתחלה); התותחנים-המתנייעים בני ה-105 מ"מ, ארבע במספר, ולהם שני זחלמים (אשר הושאלו מ"לכוח חבקוק") לתד"ל; בסוף השדרה ניצבה בטור-עורפי יחידת זחלמים.

בשעה 0400 דיוח צק"ם "אברהם" על גמר הי-ערכותו.

לפי פקודת נפתלי, מפקד חטיבת השריון, הצטרף אברהם עצמו, עוד בשעה 2400, בגיפ, לחבורת-הפיקוד של המח"ט, ליד הגבול, למען יהיה בתמונת-הדברים במקרה שיצטרך להפעיל את צק"ם-העתודה. אברהם צירף אליו גיפ נוסף, מגיפי-הסיור, כדי שישמש כרץ-מקשר בינו ובין הצק"ם שלו, וזאת — בנוסף לקשר האלוטו, שפעל כתיקונו.

ב-0300 נדמה ההרעשה הישראלית על מערך-רפיח. ב-0330 בקירוב זוו כוחות חטיבת-הרגלים "אפריס", שבציר הצפוני, לעבר יעדיהם. הפקודה לתזוזת "כוח-חבקוק" יצאה ממפקד חטיבת השריון ב-0345. מכוניות "כוח-חבקוק" נעו מצפון לחורבות המחנה הבריטי ההרוס, שעל הגבול הישראלי-המצרי, די, וחצו את הגבול. חבורת-הפיקוד של מח"ט השריון, אשר התמקמה בקרבת הגבול, עקבה באמצע עות האלוטו אחר מהלך ההתקדמות. התשדורות ש-החלו מגיעות מ"כוח-חבקוק" סיפרו כי המכוניות נכנסו לשטחיהן של משילות-אש תלולת-מסלול של המצרים — ואנשים רבים נפגעו, לרבות מפקדים. רעמי ההתפוצצויות הרבות כמו באו לאמת ידיעות אלו.

למח"ט נתברר עד-מהרה, כי התקדמותו של "כוח-חבקוק" שובשה כליל; לפתע חדלו גם תשדורות האלוטו מן הכוח. ב-0445 פקד המח"ט על יצחק, מפקד הצק"ם אשר נועד לסייע לחבקוק בכיבוש המוצבים 34 ו-36, כי יצא לעזרת כוח הרגלים המ-מונע. מהלך-דברים זה הניע את מפקד צק"ם "אב-רהם" לשלוח עתה בגיפ את הרץ שלו אל עמדת-ההמתנה של הכוח שלפקודתו, כדי למסור התראה לכניסה קרובה לפעולה.

חבורת-הפיקוד של המח"ט החלה נעה בעקבות צק"ם "יצחק", והיתה מאוינה לתשדורותיו. נראה היה, כי גם דרכו של צק"ם זה אינה צולחת. המח"ט החליט,

כבר יצא למשימתו ועתה נמצא מסייע לכיבוש המוצב
27, שבדרכו.

* * *

אברהם פגש בצק"ם שלו כשהוא נע לקראתו. קצין
המבצעים הודיע כי ביחידת הוחלמים נתגלו שני
וחלמים כבלתי-שמישים, עוד בהיותם בעמדת ההמ-
תנה — והם הושארו שם. אנשיהם הצטרפו אל הוח-
למים האחרים של היחידה, והוסיפו על הצפיפות
אשר כבר קודם-לכן היתה מרובה (כאמור לעיל,
כבר נלקחו מיחידה זו שני וחלמים אחרים, לנשיאת
התחמושת של סוללת התותחים המתגניעים).

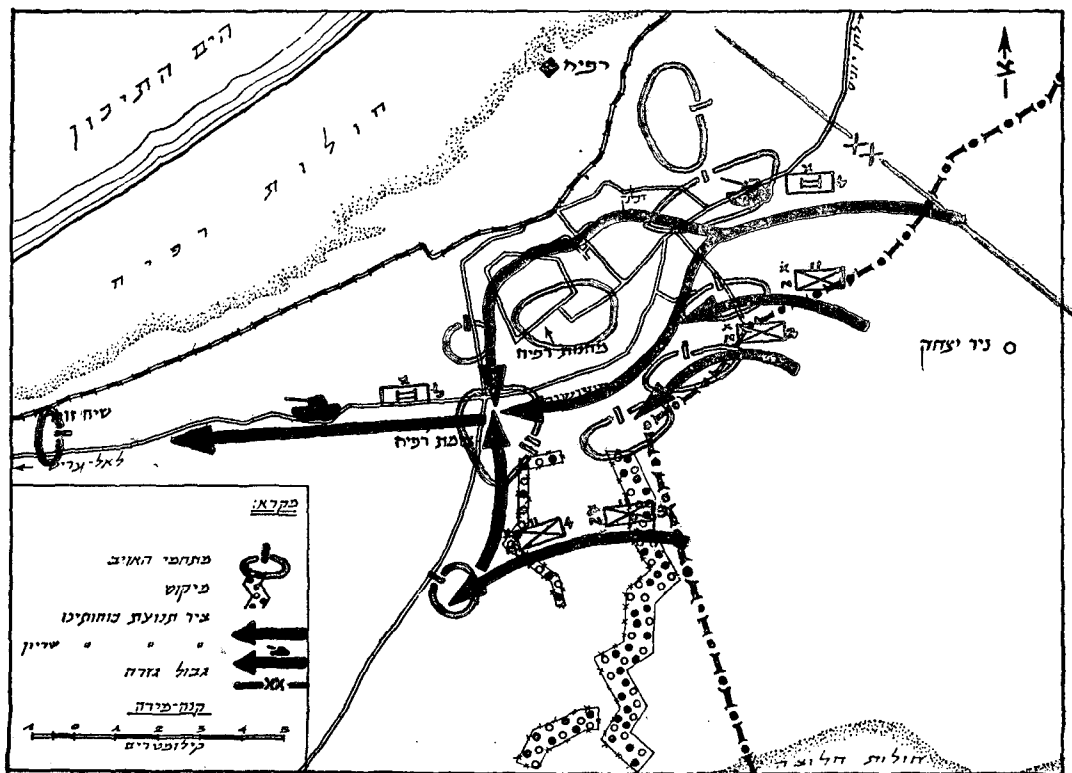
אברהם הוליך את שדרתו לעבר ה"מזלג", בנסעו
ליד שרשרת המוצבים המצריים, אשר לאותו זמן
נכבשו כבר על-ידי כוחות חטיבת הרגלים "אפ-
ריס". הוא נע במתכוון ליד הכוחות הכובשים הללו,
כדי להשרות עליהם מרוחו הבוטחת של השריון,
ולהרהיב את עיניהם במראה העצמה המשווריינת
המתקדמת לקרב.

בסמוך לשעה 0700 הגיע צק"ם "אברהם" אל

איפוא, לשגר אליו את הסמח"ט, כדי להמריץ את
ההתקפה. קרבה לבוא השעה 0600. מן הסמח"ט
הגיעה תשדורת, כי מפקד צק"ם "יצחק" נהרג כאשר
פגז נגד-טנקי פגע בוחלמו. למח"ט נראה היה כי
הקרב על המוצבים 34 ו-36, אף כי הללו כבר כמעט
ונכבשו — לא יאפשר לצק"ם "יצחק" לבצע על הצד
הטוב ביותר את משימתו העיקרית: טיהור הורוע
הצפונית של "מזלג" הכבישים עד צומת "ציר "ילק").
המח"ט הטיל איפוא על אברהם לבצע מיד משימה זו,
שכן בינתיים כבר חלף זמן יקר.

אברהם, עם קבלת ההוראה, שידר באלחוט לצק"ם
שלו כי ינוע לעבר חבורת הפיקוד ונע בג'יפ שלו
כדי לפגשו. אותו זמן, היתה חבורת הפיקוד של
המח"ט מתקדמת בוחלמיה אל מקום בו צק"ם
"יצחק" ו"כוח-חבוק" היו נתונים בקרב.

עד לאותו זמן כבשו יחידות הרגלים את המוצבים
29 ו-25 — אך עדיין לא כבשו את המוצבים 30,
27 ו-22; צק"ם-י"עקב, שנועד לטיהור הורוע
הדרומית של "מזלג הכבישים" (ציר "חיפושית"),

הבקעת מער-דרפין

קרבת ה"מזלג". לזמן זה נכבשו המוצבים 36, 34, 30 (מ"מ 30 נמלטו המצרים בלא שיותקף). על מוצב 36 ראה אברהם את שלושת הטנקים אשר הפריש ל"כוח-חבקות". נשלח מיד סמל טכני לברר את מצבם, ונמצא שאינם כשרים לפעולה מידית.

מחבורת-הפיקוד של חטיבת השריון, שנמצאה בקרבת מקום, שידר המח"ט אל אברהם כי יגוע מיד בזרוע הצפונית של ה"מזלג" — הישר אל הצומת. אברהם יצא בוחלם לצפות על הציר, ונתקל באש נגד-טנקית; כשרצה לחזור על עקבותיו נתגלה לו שאין הילוך אחורי תקין לחלם.

אברהם פקד איפוא על תותח-מתנייע להתקדם לאורך הכביש ולהשמיד את העמדה הנגד-טנקית של האויב, אשר אוכנה במשוער בלבד. התותח המתנייע ירה מספר פגזים, ועמדת האויב שותקה. לאחר זמן נתברר כי הפגז פגע בקרבת תותח נגד-טנקי בן 57 מ"מ שהיה מוצב באותה עמדה, וריססו בריסיו.

בשעה שתותח מתנייע עסק בחיסול עמדת הנ"ט, הגיעו אל הצק"ם שני זחלמים חדשים, אשר אסמכ"ת לקבלתם ניתנו לאברהם לפני ימים אחדים. משנתקבלו הזחלמים ביחידה — לאחר שכבר החלה ההתקפה — מיהר קצין האפסנאות להסיעם למקום הקרב. אברהם הורה להעביר את מכשירי הקשר מזחלם-הפיקוד המקולקל לאחד הזחלמים החדשים, ואת הזחלם השני נתן ליחידת הזחלמים, לרוחתם הרבה של אנשיה הצפופים והדחוסים.

עתה חודשה ההתקדמות, כששתי מחלקות טנקים של הצק"ם נעות כחוד. הטנקים התעכבו מדי פעם כדי לירות בשלל המטרות שנחשפו ללועי תותחיהם ומק"ביהם: מוצבים שעדיין נמצאו בהם חיילי האויב, קבוצות מצרים שבתוך המתנות אשר בצדי הכביש, וכלי-רכב. אך כשראה אברהם כי אין התנגדות נגד-טנקית לפניו — שוב שלח את הגייפים כחוד לפני הכוח, להחיש את ההתקדמות.

צק"ם "אברהם" חלף ליד תחנת-הרכבת של רפיה, ואחרי כן שטף ועבר על-פני כל המוצבים שבהמשכו של הכביש — ביניהם 43, 44, ו-17 — בלא להשתתות כלל ללקיחת שבויים ושלל (ובלא לדעת, כי בשטיפת 17 הוא מסייע לכובשי צומת רפיה), והגיע לצומת רפיה בלא שום נפגע. כאן נפגש הצק"ם עם כוח-הרגלים "ירמיהו", אשר כבש את הצומת

כחצי-שעה קודם לכן. כמעט באותו זמן עצמו הגיע לצומת צק"ם "יעקב" אשר טיהר את הזרוע הדרומית של "מזלג" הכבישים. מאורע גדול זה — פגישת שלושת הכוחות — אירע בין 1915 ל-1930.

ג.

מפקד החטיבה, אשר דבק עדיין במחשבה לכבוש בוי"בים את אל-עריש, החליט עתה לשגר את צק"ם "אברהם" מן הצומת מערבה, בציר כביש החוף, אל עבר שיח-זוויד, הראשון מבין שני המערכים המבוצרים החוסמים את הדרך לאל-עריש. כן הורה המח"ט כי צק"ם "יצחק" יישאר באיזור "המזלג", ערוך להגנה כלפי צפון, כנגד התקפת שריון אויב העלולה לבוא מעבר עזה, וכי יצטייד בדלק, למפקד יחידת הטנקים שסופחה לחטיבת הרגלים, וחנתה עתה אצל הצומת, הודיע המח"ט כי עליו לחזור ולהצטרף אל חטיבת השריון; ומאחר שהלו נותר בלא דלק במיכלי הטנקים שלו, הקצה לו המח"ט דלק של צק"ם "אברהם", אשר לאותה עת כבר נע מערבה — לעבר שיח-זוויד. למפקד צק"ם "יעקב" הורה המח"ט להיספח אל חבורת-הפיקוד החטיבית, תחת, אשר תנוע בעקבות צק"ם "אברהם" — ואילו צק"ם "יעקב" יגוע בעקבותיהם מיד לאחר שיתאר-גן ויצטייד גם הוא בדלק.

מצבו של "כוח-חבקות", עדיין לא היה נהיר למח"ט. הסמח"ט, אשר נשלח אל חבקות בעת הקרב, נפגע בסמוך לעיניו, ונסע ליחידת-החר"פ החטיבית, תחת, להיחבש. המח"ט הורה איפוא לקצין האג"ם שלו כי יישאר בצומת, עם המפקדה העיקרית של החטיבה, וכי ידאג לכך שברגע שיוחלף "כוח-חבקות" בכוחות חטיבת הרגלים, יתארגן וידלוק אחר הצק"מים הנוסעים לעבר אל-עריש. המח"ט שיער, כי יודק עז-מאוד ל"כוח-חבקות" לצורך כי-בושם של מוצבי האויב בדרך לאל-עריש.

מפקד יחידת-התותחנים שהוקצתה לחטיבת-השריון יזן "נפתלי" הודיע למח"ט כי התותחים הפסיקו אשם והם מתארגנים לתווה. המח"ט הורה לו להחישם בכביש לאל-עריש, בעקבות הצק"מים המתקדמים. משכילה המח"ט למסור את הודאותיו בצומת, נסע עם חבורת-הפיקוד שלו מערבה, כשהוא מנסה להשיג את צק"ם "אברהם"; מפקד צק"ם "יעקב" נסע עמו.

* * *

צק"ם "אברהם" שהה איפוא בצומת רק כרבע

בהמשך ההתקדמות גילו הטנקים-הקלים את זנבה של יחידת ארטילריית-שדה מצרית, אשר היתה נסוגה מרפית, ואולי משיח'-זוויד. פגזים השיגו שנים מן התותחים הגרורים, ושיתקום, והשאר הגבירו את מהירותם ויצאו מטוח תותחי הטנקים.

כשני קילומטרים לפני אל-ג'ראדי, החלו פצצות-מרגמה יורדות על החוד. ברור היה כי המערך שלפני הצק"ם מוחזק ע"י האויב. אברהם פקד על הטנקים-הקלים והתותחים-המתנייעים לתפוס שרת תלוליות קטנות מדרום לכביש, במרחק כשלוש מאות מטרים ממערך האויב. נראה היה לו כי מת-לוליות אלו צופים בקרי-אש-המרגמות של האויב. אברהם חשב לנהל מתלוליות אלה קרב-אש עם המערך, ולנסות לגלות ע"י כך את היקפו ובעיקר את עמדת הנ"ט שלו.

הטנקים-הקלים, התותחים-המתנייעים והג'יפים פתחו בהדרה אל עבר התלוליות; משעלו במדרונות שלהן, איבדה אש-המרגמות (שהיתה עד הנה מדויקת ויעילה) את תכליתיותה. אך היא הוסיפה לשמור על תכליתיותה לגבי יחידת החלמים, היחידה העור-פית שבשדרת הצק"ם, אשר התנהלה עדיין בכביש, בשטח פתוח.

לאנשי החלמים נגרמו מספר אבדות בהרוגים ובפצועים, עד אשר נצמד גם כוח זה אל המדרונות של התלוליות.

ה'

משהגיעו אל התלוליות תפשו התותחים-המתנייעים עים והטנקים הקלים עמדות-אש אל עבר אותו חלק של מוצב האויב המשתרע מדרום לכביש, ופתחו עליו באש, בלא שיצליחו לגלות בו עמדות רבות. הם קיבלו "מענה לשון" חריף בצורת אש נגד-טנקית (כעבור זמן נמנו בעמדות הנגד-טנקיות שב-מוצב זה עשרות תרמילי פגזים חודרי-שריון). אברהם נוכח כי מפקדי הטנקים והתותחים-המתנייעים נוהגים עתה בזהירות, הגם שלא נפגע עד כה שום כלי-שריון. באמצעות הקשר שלו הזמין אברהם עוד בשיח'-זוויד סיוע אויר לתקיפת אל-ג'ראדי — ובי-קש סיוע זה עכשיו; אלא שהוא בושש לבוא.

עוד צק"ם, "אברהם" מצפה לסיוע-אויר זה, ומ-טוסי-קרב סילוניים ישראלים, שנמצאו חוזרים ממ-שימה אחרת, נראו חולפים ברקיע. קצין הקישור האוירי של הצק"ם התקשר עמם לפי פקודתו של אברהם והם נעתרו להעניק למוצב אל-ג'ראדי את

שעה או עשרים דקות. בדרכו בת תשעת הקילומטר-ים מה"מזלג" עד הצומת, שאותה עבר בפחות משעתיים, ירה פגזים מעטים בלבד; מיכלי-הדלק של רכבו היו עדיין כמעט מלאים. עתה התקדם הצק"ם מערבה, על כביש רפית-אל-עריש, כשה-ג'יפים משמשים לו כחוד — בלא להמתין למטוס-קישור-תצפית, שהוקצה לשלב זה של ההתקדמות. למספר קילומטרים היו הכביש ושוליו ריקים ממצרים ומרכבם; הצק"ם נסע בו, ולא התעכב אלא כדי לבדוק פה ושם מקומות חשודים, כשהופיע סוף-סוף מטוס-התצפית שלה אותו אברהם לצפות על שיח'-זוויד. בהיותו מעל שיח'-זוויד הודיע הטייס כי מוצבי האויב נראים ריקים, וכי אין הוא רואה כל כוח החוצץ בין שיח'-זוויד לבין הצק"ם המתקדם אליו.

לפני שיח'-זוויד קידם אברהם את הטנקים-הקלים שיגששו את המקום באשם; שום מענה-אש לא בא ממוצבי המקום. עד מהרה סיירוהו הג'יפים, ונמצא שאכן ריק הוא. אברהם דיוח על כך למח"ט באלחוט. המח"ט שידר לו הוראה להמשיך בהתקדמות לעבר אל-ג'ראדי — המערך הבא של האויב.

ד'

ה"פיר" נשלח עתה אל אל-ג'ראדי, אך הודיע שאין לו דלק — וטס לאן שטס. בשעה 1100 בקי-רוב יצא צק"ם, "אברהם" משיח'-זוויד, והמשיך בהת-קדמותו במהירות רבה ככל-האפשר; אכן, בתפקידו זה, כמשמר-קדמי לחטיבת-השריון, לא עלתה מהי-רות-המסע — משום הצורך לנוע במבנה שלקראת-מגע, ולבדוק מקומות נוחים-למארב — על חמישה-עשר קילומטרים לשעה.

אברהם העריך כי עם נפילת רפית ושיח'-זוויד עלולים המצרים לנסות לתפוס בגייסור-תיהם את מערך אל-ג'ראדי, אשר במקדת הידוע לו מדוחי-סיור יתכן והיה ריק. הוא רצה להקדים.

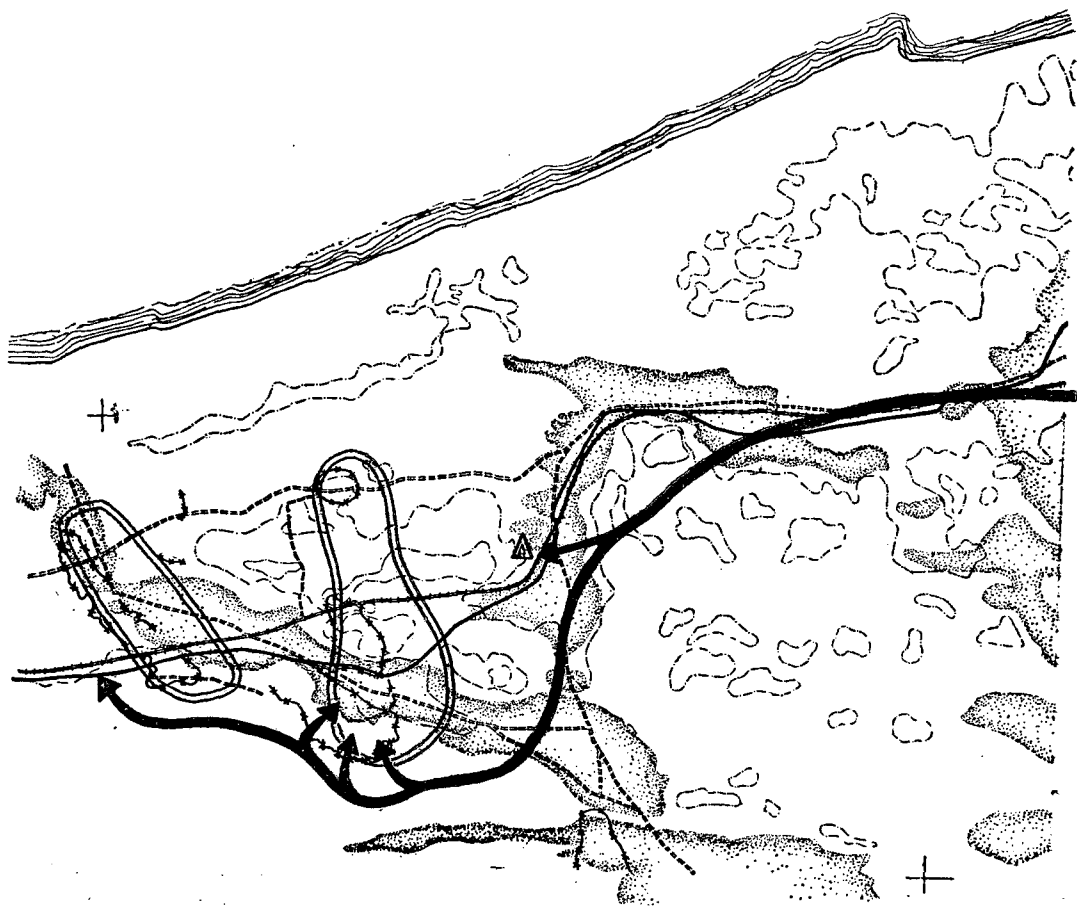
תוך-כדי התקדמות, נתקלו הטנקים הקלים המור-ליכים של הצק"ם במשחית-טנקים מצרי מסוג "אר-צ'ר", חונה בצד הכביש ולועז מורחה. הוא חוסל בפגז — אך יתכן שצותו נמלט ממנו קודם-לכן.

ברגע בו חלפו מטוסינו מעל היעד נתדלדלה אש האויב. גם מרגמותיו נדמו, כנראה מחשש שמא תתגלנה לטייסים הישראליים. משהחלה הבזיקה, החי ליט אברהם להגיע את הצק"ם קדימה, בהתקפה חזיתית, בציר הכביש, משני צדדיו — מתוך הנחה, כי התקפה נמרצת כזאת תערער את רוחם של המצרים, ותשובור את התנגדותם, או לפחות תגלה את כל מערכם. הוא החל מתרגם את החלטתו לשפת המעשה ומוציא את ההוראות הדרושות, עת הגיעו אצלו צק"ם "יעקב" ומפקד החטיבה.

המח"ט שאל אותו מהי תוכניתו. אברהם הציע להציב את הטנקים הקלים והתותחים-המתנייעים בעמדות-אש, על התלוליות; ביחידת זחלמים ובמחלקת "סופר-שרמנים" מצק"ם "יעקב" לאגוף משמאל, דרך גבעות החול, כדי למצוא נקודת תורפה שבה אין התנגדות נגד-טנקית תכליתית, ולתקוף דרכה.

כל מה שנותר עוד מתחמושתם, המטוסים לא איכנו במדויק את המוצב שמדרום לכביש, וקצין הקישור האווירי לא הראה יכולת-של-ממש לכונם אליו. צפויה היתה סכנה כי בבזיקתם יפגעו הם גם בצק"ם, שנמצא סמוך עד מאוד לאויב. או-אז נטל לידיו יוחנן את הכונת המטוסים. יוחנן הצטרף לצק"ם בצומת-רפית, לאחר שהשתתף בכיבוש הצומת עם יחידת הטנקים שצורפה ל"כוח-ירמיהו" (הוא כוח-ההרגלים אשר תקף את מוצבי רפית בציר הדרומי).

במכשיר-הקשר דיבר יוחנן אל הטייסים, ולפי הוראותיו החלו הללו לבצע צלילה "יבשה". תוך-כדי הצלילה התברר לאברהם כי הם צוללים על המטרה, ועל סמך נסיון בתרגילי שיתוף-פעולה קרקע-אוויר רבים בעבר הורה להם לפתוח בבזיקה "רטובה" — וזאת עשו, ובדייקנות רבה.

כיבוש מוצבי אל ג'ראדי

המח"ט אישר את התכנית ופקד להחיש את ביצועה. כדי לנצל ולשלב בה את הסיוע האווירי שהוזמן. השעה היתה 1500.

בהתאם לפקודת המח"ט הועברה מיד יחידת זחלים ומחלקת טנקי "סופר-שרמן" אחת מצק"ם "יעקב" לצק"ם "אברהם".

המטוסים שהוזמנו הופיעו, חגו מעל היעד וכשהם מאוכזבים על-ידי יוחנן פתחו בבזיקתם, והטילו גם פצצות-נאפאלם על מספר עמדות משחית-טנקים מסוג "ארצ'ר", שנתגלו להם ביעד הגדול. לזמן זה כבר יצא אברהם בראש הכוח האוגף — כשמחלקת ה"סופר שרמן" מלווה את יחידת הזחלים, ובסיס האש משתק באש כבדה את היעד. בנועו מדרום לגדרות היעד, במקביל להן, ובמרחק מאות מטרים ספורות מהן, עבר הכוח האוגף לפני מספר עמדות משחית-טנקים מחופרים ותותחים נגד-טנקיים, בלא להיפגע — כי בזיקת המטוסים שיתקה כליל את כלי-הנשק המצריים. מעמדות הטנקים-הקלים והתותחים-המתנייעים שלו, שעל התלוליות, ניתן עתה להבחין בעשרות מצרים הנמלטים מן המוצבים מערבבה, הן מדרום לכביש והן מצפון.

אותו זמן עצמו נשלחו על-ידי המח"ט טנקי צק"ם "יעקב", הישר בכביש, אל תוך המערך המצרי המתמוטט. מחלקת ה"סופר-שרמנים" נעה ראשונה, נכונה להתמודד עם שלושה "שרמנים" מצריים, אשר העומדים על התלוליות דימו לראותם במקום מן המקומות שבמערך, ואשר עליהם דוח באלחוט גם לאברהם. ברם, כל התנגדות לא ניצבה בדרכם של הטנקים, והם חצו את המערך ובאו לפאתו המערבית — שם נתגלו לאברהם, שהיה מרוחק מן הכביש לזמן זה, רק כשבע מאות מטרים. לשוא חיפש אברהם על ה"סופר-שרמן" הקדמי את סימן-היהוי הישראלי. הטנקים שלו כיוונו את תותחיהם אל הטנקים החשודים, אבל אברהם לא נתן פקודת-אש למפקד מחלקת הטנקים-הקלים שלו.

"למצרים יש סופר-שרמנים?" — הוא שאל את יוחנן, שנמצא עמו בוחלם.

"לפי מיטב ידיעתי — אין להם" — ענה יוחנן. על "סופר-שרמן" שני, שנע בכביש, גילה אברהם א שחור; ועם שהגיעתו תשדורת באלחוט, על תנועת טנקי צק"ם "יעקב" דרך אל-ג'ראדי, נתיישב ספקותיו לגמרי.

אברהם העלה את הכוח-האוגף על הכביש, וחזר

עמו דרך המוצב עצמו אל התלוליות. בדרכו בין העמדות ראה מספר "ארצ'רים" ותותחים נגד-טנקיים מתוצרת צ'כית נטושים בעמדותיהם.

המערך שמצפון לכביש נתרוקן אף הוא, משם הצליחו המצרים לחלץ כלים אחדים, לרבות סוללת מרגמות. נתברר כי בכל המערך כולו החזיק האויב פלוגה מוגברת ועוד חמישה-עשר משחית-טנקים.

7

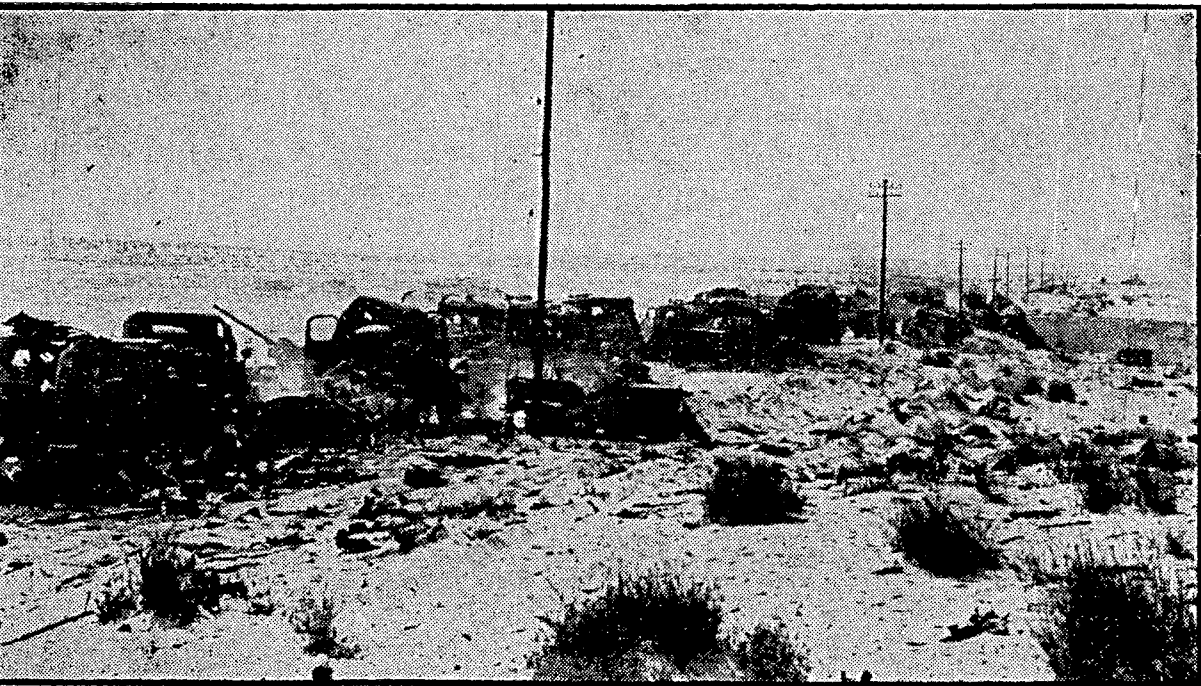
צק"ם "יעקב" נצטוה עתה לשמש כחלוץ לחטיבת יחידת הזחלים, שהועברה ממנו לצק"ם "אברהם" לצורך תקיפת אל-ג'ראדי, שבה ונצטרפה אליו. וצק"ם "יעקב" החל נוסע ועובר בכביש החוצה את מערך אל-ג'ראדי (בשעה 1600, בקירוב), עוד בטרם נסתים כיבוש המוצב כולו.

6—7 קילומטרים לפני אל-עריש, בגבעות שמש-ני עברי הכביש, התארגנו בינתיים כוחות מצריים להגנה תפוז; ובשעה 1630 בקירוב פתחו באש מרגמות ותותח נ"ט על הכוח הישראלי, שהיה נוסע לעומתם בכביש. יעקב הורה לטנקים להירתע לאחור כ-200—300 מטרים, לתפוס עמדות מאחורי תלוליות, לגלות את האויב ולאסור עליו קרב-אש. פצצות-מרגמה פצעו אחדים מאנשינו שהודקרו כדי לצפות ולגלות את מערך האויב.

לזמן זה חלו שינויים נוספים בהיערכות כוחות חטיבת-השריון "נפתלי". צק"ם "אברהם" נצטוה לתדלק ולחמש, ולהישאר בחניון לילה, כשני קילומטרים מערבית מאל-ג'ראדי. השמועה על שריון אויב היורד מעזה נתבדתה, וב-1100 קיבל צק"ם "יצחק" פקודה לנוע לאל-ג'ראדי. יחידת הטנקים של עמירם, מצק"ם זה, אשר יצאה מן הצומת עוד בשעות הבוקר, הגיעה לאל-ג'ראדי מיד לאחר כיבוש המקום, ולפי הוראת המח"ט שוגרה קדימה, כדי להתחבר עם החוד של צק"ם "יעקב", הנלחם אותה שעה במצרים בקרבת אל-עריש.

אשר לחיל-הרגלים הממונע — הוא טרם הוחלף על-ידי כוח מחטיבת הרגלים "אפרים", כפי שקבעה התכנית, וחסרונו הורגש ביותר עתה.

נותרה כשעה עד לחשיכה גמורה; יעקב היה ממתיך ליתרת הצק"ם שלו, שלא הצליח עדיין לקשור עמו קשר-אלחוט. והנה הגיעה אצל הטנקים יחידת הטנקים של עמירם מצק"ם "יצחק", וסוללת תותחים-מתנייעים בני 105 מ"מ. הללו פתחו מיד באש

שדרה עצומה של רכב מצרי — חלקו שמיש וחלקו הרוס — חסמה את הדרך מאל-עריש לרומני.

דעתם כי ריק הוא. אמנם הטייסים דיווחו על 30 טנקים באל-עריש, אך כאשר נדרשו מהם פרטים מדויקים, הפכו הטנקים למשאיות. אויאו בוטלו תנועות האיגוף, ושלושת הצק"מים נסעו בכביש ולצדו, עברו במערך, וב-0600 נכנסו לאל-עריש. אותה שעה הלמו מטוסינו בתנועת האויב הגדולה, ברכב וברגל, על הכביש המוליך מאל-עריש לעבר תעלת סואץ.

בעיר לא נמצאו כוחות מאורגנים של האויב. התנגדות רופפת מצד כוח מצרי נתגלתה רק במקום אחד, ואף זו חוסלה מיד. בשעה 0630 היתה אל-עריש בידי כוחותינו. בעיר שנלכדה פגש אברהם את הרמטכ"ל, והחתימו מעשה-אבטורף על מפת צפון-מערב סיני שלו, בציון המקום, השעה והתאריך. גם במחנות הצבא שליד אל-עריש, לרבות שדה התעופה, לא נתקלו כוחות חטיבת-השריון "נפתלי" בהתנגדות מאורגנת. בכל מקום גראו סימנים של מנוסה פתאומית. יחידת טנקים מצק"ם "יצחק", שהגיעה לשדה-התעופה, ליקטה שם מאות שבויים — ומספרם של הללו גדל והתעצם מרגע לרגע, עד כי ממש לא ניתן עוד להשתלט עליהם. מצרים רבים הונחו לנפשם. יתרו של צק"ם "יצחק" נע בפיקודו של המג"ד

על האויב אשר לפנים; עד מהרה הגיע גם המח"ט. המח"ט החל מתכנן התקפה לביעור המצרים, אך תקלות הקשר הששו את העברת הפקודות עד לחשיכה. המח"ט חדל עתה מן התכנית לתקוף, והורה ליעקב להתארגן במקום ולקיים מגע עם האויב. בסמוך לחצות הגיעה שארית צק"ם "יצחק" לאל-ג'ראדי, ונערכה שם בחניון-לילה.

אותו לילה נתכנסו המח"ט ומפקדי הצק"מים לקבוצת-פקודות, בחנית צק"ם "אברהם" על-יד אל-ג'ראדי. נפתלי, המח"ט, פרש לפנייהם את תכניהו: — לתקוף את מערך-ההגנה המצרי, החוסם את מבואות אל-עריש ומחנותיה, בשלושת הצק"מים שלו, כש-צק"ם "יצחק" תוקף חזיתית, לאורך הכביש לאל-עריש; צק"ם "אברהם" אוגף מצפון, בין הכביש והים; וצק"ם "יעקב" אוגף מדרום. "והותר" לעבר מחנה-הצבא במורחה של אל-עריש.

ו'

בטרם שחר יצאו הצק"מים מאל-ג'ראדי לאל-עריש, ואל קויה-התחלה שלהם הגיעו בסמוך ל-0530. ההתקפה החלה, על-פי התכנית שסוכמה בלילה — אך עד-מהרה נתברר כי אין התנגדות מצד המערך המצרי; גם הטייסים שבאו לבזקו חיוו

קדימה, לעבר היעד הבא — מחנה מס' 7, השוכן כעשרה קילומטרים מערבה מאל-עריש, ליד הכביש. על צק"ם „אברהם" הטיל המח"ט לעבור את מחנה מס' 7 ולהמשיך בהתקדמות. על אל-עריש עצמה הפקיד את צק"ם „יעקב", עד אשר הגיע לעיר בשי-עות הצהריים המאוחרות גדוד חיל-הרגלים הממור-נע, ומפקדו נטל את השליטה בעיר לידו. על צק"ם „יעקב" הוטל לפקוח עין גם על המתרחש בכביש אל-עריש—אבו-עויגילה, שבו החלו נעים צפונה כוחות מצריים מאורגנים-בחלקם, אשר גסוגו מפני כוחותינו שתקפו בציר-המרכז של חצי-האי סיני.

צק"ם „אברהם" נמצא באל-עריש כרבע שעה, עת ניתנה לו פקודה להמשיך בהתקדמות ולרדוף אחר כוחות האויב הגדולים, הנסוגים בכביש היחיד לעבר התעלה כשהם נתונים להתקפות נמרצות וכבדות של חיל-האוויר הישראלי.

הצק"ם נערך לתנועה על הכביש, מערבית לאל-עריש. לקראת המרדף „הצטייד" אברהם בסגן-משנה מצרי, מן השבויים הרבים שנפלו בידי כוחותינו באל-עריש ובסביבתה.

ב-0630 החל צק"ם „אברהם" במרדף אחר המצ-רים הנסוגים בכביש קנטרה. הנסיגה המצרית, שהת-נהלה על הכביש היחיד מאל-עריש לתעלה — כביש שהקרקע משני צדיו אינה עבירה לרכב — שובשה עד מהרה על-ידי חיל-האוויר הישראלי. עשרות רבות של טנקים, משחית-טנקים, תותחים, זחלים, ומכו-ניות למיניהן נפגעו מן האוויר, או נוטשו ע"י אנשיהן מאימת המטוסים; מאות המצרים אשר נעי על הכביש היו נמלטים, בבוא המטוסים, אל המחסות המעטים שהעניק להם השטח החולי, שבין הכביש והים. הם היו חוזרים לכלי רכבם וגוסעים הלאה לאחר העלם המטוסים.

באותן שעות הבוקר של יום ששי, כאשר יצא צק"ם „אברהם" למרדף, נתערערה רוחם של המצרים עוד יותר. שוב לא ניתן היה להבחין בין חיילים ומפק-דים; למראה הגייפים נושאי המקלעים, הטנקים, התותחים-המתנייעים והזחלמים הישראליים, ההור-סים ודוהרים מערבה, מיהרו רבים מן הנסוגים לפי-שוט את בגדיהם ונותרו בתחתונייהם. לפי מושגיהם הפכו בכך לאורחים. את נעליהם הצבאיות השילו עוד קודם לכן — או אף ביום הקודם — למען תקל עליהם הצעידה בחול הטובעני. אבל רבים הוסיפו ללבוש מדים ולהחזיק בנשקם. בראותו אותם בשולי הכי-

ביש, או בריחוק-מה ממנו, היה אברהם קוראם אצלו מן הגייפ, באמצעות הסגן-משנה המצרי. והם היו באים. רובם מסרו לו את נשקם, ואברהם היה מנפץ את כל-הנשק, בחבטו אותם אל הגייפ. היו מהם שסירבו למסור את הנשק, והוא נעקר מידיהם בכוח. הם הצדיקו את סירובם ע"י החשש שיבואו על עונ-שם אם הנשק האישי שלהם יאבד להם. הלבושים בתחתונים בלבד טענו כי הם בדויים, לובשי-המדים הצטדקו ואמרו כי הם טבחים, או אנשי יחידת תז-מורת, או יחידת שרותים בלתי-לוחמת.

בריחוק כעשרים קילומטרים מאל-עריש הגיע צק"ם „אברהם" אל זנב שדרה עצומה של רכב מצרי — משורין, זחלילי וגלגלי — חלקו הרוס, וחלקו שמיש; אך גם הרכב השמיש לא יכול היה לתמרן ולהיחלץ מן השדרה הצפופה, שהיתה משו-בשת בתחילתה ובסופה, ובמקומות רבים באמצעיתה, בחורבותיהם של כלי-רכב שנפגעו בפצצות המטו-סים הישראליים ובכדוריהם. בשדרה נמצאו עשרות רבות של טנקים מסוג „שרמן", ומשחית-טנקים מסוג „ארצ"ר", הללו — רובם ככולם שלמים היו.

את הטנקים שבזנב השדרה כיבד צק"ם „אברהם" בפגזים, אך בהמשך ההתקדמות, בעוד מצרים למאו-תיהם מגיחים מתוך כלי-הרכב וממחסות שבקרבתם, ונמלטים אל חולות הים, פקד אברהם שלא לירות לא ברגלים ולא בשורין, שכן לעיניו ולעיני אנשיו

מצרים לא מעטים חשבו כי הכוח המשורין הנע מערבה הוא משלהם, וביקשו „טרמפ" — לעתים נאלצו הישראליים לגרשם בכוח הזרוע מכלי-הרכב. הצק"ם לא לקחם בשבי ולא נגע בהם לרעה. אברהם לא מצא שום תועלת בכך. הוא אסר לירות אפילו במצרים שנשאו נשק וסירבו להתמסר. „מדוע אינך יורה בו?" — שאל בתדהמה הסגן-משנה, בראותו כי אברהם מניח לחייל מצרי, החמוש ברובה, להימלט עם רובהו לעבר הים, לאחר שנדרש למסור את נשקו. „אמנת-ג'נבה מתירה לך לירות בו",

אברהם ביטל, לעיני המצרי המופתע, בתנו-עת-יד משפילה, את כל תהלוכת המצרים היחפים והערומים-למחצה, המתנהלת משני עברי הכביש מערבה.

וקצבה נראו כמוגזמים מאוד. קשה היה להאמין כי התבוסה המצרית כבר הגיעה למימדים של מנוסת-חרב ממש.

ואילו צק"ם „אברהם“ הוסיף להתקדם אל התעלה, כשהוא עובר על פני הלאגונות העצומות שבחלקו התיכון והמערבי של צפון חצי-האי סיני. באי-אלו מקומות עבר הכביש במיצרי-חולות, שהיו כמלכודת לכל רכב אשר יהין לרדת מן הדרך הכבושה היחי-דה, אך רובם של מיצרים קטנים אלה לא היו תפור-סים ע"י כוחות-צבא מאורגנים. קבוצות של מצרים נסוגים בתחתוניהם נראו בכל כבדת דרך.

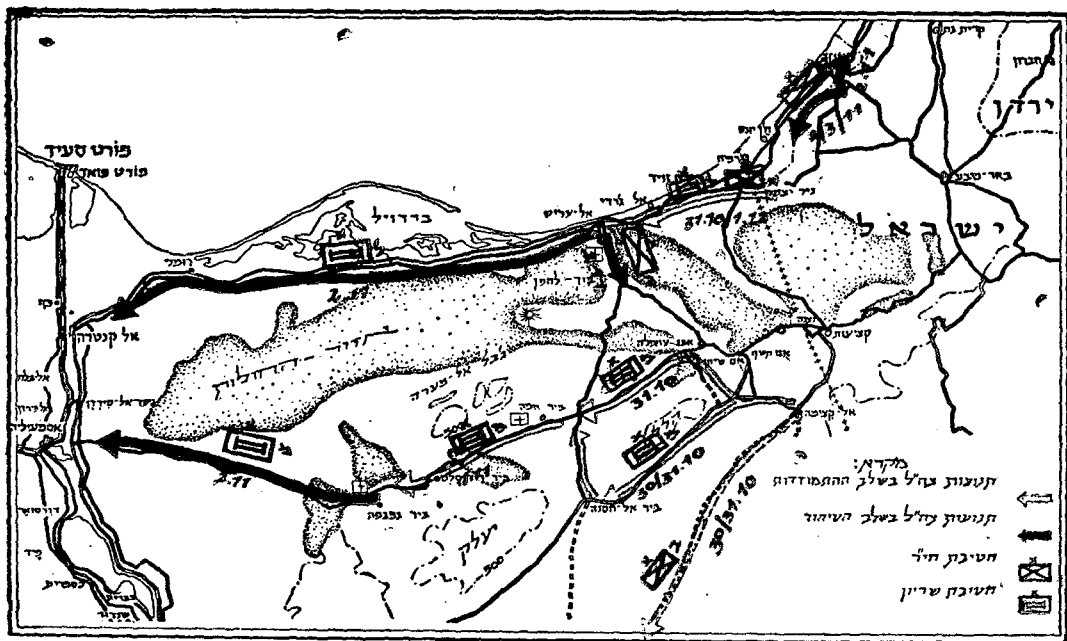
רק במקום אחד חשב אברהם כי ייתקל בהתנגדות — בראותו לפניו תלוליות נמוכות משני עברי הכביש, ועליהן מצרים מחופרים כעמדות חפוזות. הכביש עצמו חסום היה באותו מקום במספר משאות מצ-ריות מגובבות יחדיו, חששותיו נתפגגו עד מהרה — היריות הראשונות הגיסו את המצרים מעמדותיהם, וההתקדמות נמשכה. המצרים שנתגלו משם-ואילך היו לבושים רובם ככולם בתחתונים בלבד, מחשבות עגומות צצו במוחו של הסגן-משנה המצרי הצעיר, למראה תמונתו של צבאו, והוא הסיח את דאגותיו באוזני אברהם, שבמושב הקדמי של הג'יפ.

„מה יהיה עכשיו?“ שאל. „ממה יתפרנס איש צבא-קבע כמוני, שאין לו שום מקצוע אחר?“

התחוללה התפוררות מוחלטת של הצבא המצרי. „חבל על הטנקים, כולם כבר שלנו“, אמר לבחוריו.

אנשי הצק"ם הסתפקו איפוא בבדיקתו של כל טנק העומד בלי-נוע ובהוצאת מכשירי-הכנון של התותח שלו. באי-אלו טנקים או משחיתי-טנקים נמצאו עדיין הצותות, כשהם מתכוצים מאימה בתוך התובה. היו מהם שחששו לצאת החוצה, שכן חששו שמא לא יחוו אותם שוביהם. הם גורשו.

גם מעבר לריכוז הגדול של כלי-הרכב למיניהם נתקל צק"ם „אברהם“ פה ושם בכלי-רכב בודדים, או בקבוצות. בחולות משמני עברי הכביש, בריחוק ממנו, נראו מצרים רבים צועדים מערבה. הצק"ם הוסיף להתקדם, בלא לטרוח בהם. כאן כבר חרג אברהם מן התחום האסור-בהפצצה למטוסינו. הוא רצה לדוח זאת למפקדת חטיבת „נפתלי“ ולבקש כי „קו-ההפצצה“ יוסט הלאה, מערבה; אלא שהוא חרג גם מטוח שידורי-האלחוט אל מפקדת החטיבה שלו. בהסתמכם על המח"ט כי ידאג ליצירת הקשר, הו-סיף להתקדם. בקשתו להסיט את קו-ההפצצה נמסרה באמצעות הקשר האלחוטי שלו עם מטוסי חיל-האוויר הישראלי. כאשר הגיע דיווחו — ציון המקום אליו הגיע בהתקדמותו, והודעה כי התקדמותו נמשכת — אל המפקדות הגבוהות לדרגיהן השונים, נטו רבים לחשוב, כי התשדורת מוטעית, שכן טוח ההתקדמות,

ההתקדמות המקבילה של כוחות צה"ל בסיני, בציה הצפון ובציר המרכז

הוא האמין, וגם אברהם האמין בזאת אותה שעה. כי מחר-מחרתיים תיכבש קהיר ויפול משטרו של עבד-אנינאצר.

„אל תדאג“, אמר לו אברהם דברי נוחמים. „ישאירו לכם בודאי מעט צבא לצרכי מצעדים ומסדרים חגיגיים. תמצא עוד פרנסה“. אברהם הוסיף ותייה דעתו, כי אין רע אפילו בהשאת כל הצבא המצרי כמות שהוא. שהרי ממילא אינו עשוי להזיק. ככל שגזעו מערבה, רבו המצרים הבורחים אשר חשבו כי השדרה הישראלית המתקדמת ככביש היא שדרה מצרית נסוגה. הם רצו אל כלי-הרכב וטיפסו עליהם, כדי לסגת עמה, וגורשו בחבטות — שכן אחרת לא ניתן היה להיפטר מהם. הם ביקשו מים. בשעה 1500 בקירוב הגיע צק"ם „אברהם“ לרומני — כפר קטן, בריחוק כשלושים קילומטרים מתעלת-סואץ, ולידו תחנת רכבת. כמאה מצרים חמושים התגוררו בתחנת-הרכבת. אולי ציפו שרכבת תעבור שם ותסייעם מצרימה.

„ובכן ידידי“, אמר אברהם לסגן-משנה המצרי, „באה שעתך להצדיק את נסיעת-החינם שוכית בה, לך לתחנה וארגז אותם למסדר-כניעה“.

הסגן-משנה החל צועד ברגליו היחפות אל המצרים, ואברהם קראו בחזרה.

„תנו לו נעלים“, אמר לאנשיו. „נשוה לו לפחות צורה נאותה“. נעול בנעלים אשר ניתנו לו ערך הסגן-משנה את המצרים שבתחנה בשורות, לאחר שעזמו את נשקם לערמה אחת. מצרים לרוב נתגלו ללא הרף בסביבת התחנה; הם ידעו שיש בה מים, ונהרו אליה בהמוניהם.

דובם סירבו למסור את נשקם לישראלים שהקיפו את התחנה. אברהם פקד שלא לירות במסרבים, אלא לכוון אותם לעבר מיכלי-המים, שהוצב בתחנה. אצל המיכל היו המצרים מטילים את נשקם לערמה, המתגבהת והולכת, שותים ממנו ואחרי-כן היו מצטרפים לשורות הנכנעים הסרות לפיקודו של הסגן-משנה.

ט'

לזמן זה קרב המח"ט שנע מערבה עם חבורת הפיקוד שלו בעקבות צק"ם „אברהם“, למטוחי אל-חוט למכשיר-הקשר של אברהם; הקשר בין השניים חודש. בדרכם אל צק"ם „אברהם“ חוו המח"ט ואשר עמו במימדי התבוסה המצרית, והיא עלתה על כל מה ששיערו.

בהגיעו לרומני אמר המח"ט לאברהם להתארגן

מערכה מרומני לחניית לילה, ולשלוח כוח קטן להמשיך שיך בהתקדמות. עד לתולית המתנשאת בריחוק 14 קילומטרים מן התעלה. הגייפים של הצק"ם הגיעו שמה לפנות ערב. מן התולית ועד התעלה משתרע מישור שאין בו עוד שום תואים חולשים; מכאן נראית התעלה, והערים קנטרה ופורט-סעיד — האחד רונה נתונה בהפצצת-אוויר בריטית-צרפתית.

למחרת הצטרף כל הצק"ם לכוח המחזיק בתולית. משני עברי התולית, בריחוק ניכר ממנה, צעדו מערבה חיילים מצריים; השריונאים הניחו להם לחלוף ללא צרעם, ואפילו לא טרחו לפרוק מעליהם את נשקם. רק שלושה מצרים חמושים, שנתגלו על תולית סמוכה, עוררו עליהם את חשדותיו של אחד ממפקדי הפלוגות והוא שלח זחלם אחד שיסלקם משם. כאשר קרב אליהם הזחלם, נורתה מהם פצצת-מרג"ט ופגעה בו. מפקד הזחלם, רב-טוראי ושמו דוד ארמוני, נחרך בידו, ואנשיו נתהממו. הוא זינק מתוך הרכב, הסתער לבדו על שלושת המצרים וחיסלם בתת-מקלעו — ועל מעשהו זה זכה בציון לשבח. היה זה גילוי-ההתנגדות היחיד שנתקל בו צק"ם „אברהם“ בשערי מצרים.

„פיפר“ ישראלי סייר בסביבה, והוא דיווח לאברהם כי אין בה שום כוחות-שריון מצריים, או כוחות מאורגנים אחרים כלשהם. אותו זמן עברו מעל התולית שני „מטאורים“ בריטיים, אחד מהם חלף ממש מתחת ל„פיפר“. אנשי הצק"ם, לרבות אברהם, חשו עצמם שלא-בטוב למראה המטוסים הזרים. ונשמו לרוחה כאשר הללו נסתלקו.

* * *

במרוצת שעות האור של יום יחיד ביצע צק"ם „אברהם“ התקדמות בת 120 קילומטרים מאל-ג'ראדי ועד התולית האמורה — וזאת לאחר חמישים קילומטרים של מסע-לחימה ביום הקודם — והרי זו פריצת-השריון העמוקה ביותר והמהירה ביותר הידועה עד הנה בדברי-ימי המלחמות. רק סייגים מדיניים מנעו את הכוחות הישראליים מלהמשיך במחק. הלילה עבר על צק"ם „אברהם“ בחניה מאובטחת אצל התולית, ולמחרת היום הוחלף על-ידי „כוח-אליהו“ מחטיבת הרגלים „אפרים“. מפקד „כוח-אליהו“ חתם למפקד צק"ם „אברהם“ על קבלה, המאשרת כי נמסר לידי השטח שמן אל-ערשי. בירת סיני, ועד התולית הצופה אל תעלת-סואץ, „בשל-מות, ובמצב טוב“.